

1. Μπορούμε να ζήσουμε χωρίς λιτότητα παραμένοντας στην Ευρωζώνη και την ΕΕ;

Στη χώρα όπου 2.500.000 άνθρωποι αντιμετωπίζουν το φάσμα της φτώχειας και η ανεργία τείνει να φτάσει το 30% με την ανεπίσημη να υπολογίζεται στο 35% κανείς δε μπορεί να πείσει ότι η συνέχιση της μνημονιακής πολιτικής μπορεί να δώσει λύση στο οξύτατο κοινωνικό πρόβλημα, το οποίο λαμβάνει διαστάσεις ανθρωπιστικής κρίσης. Το κορυφαίο ζήτημα πλέον είναι αν υπάρχει εναλλακτική ή αν θα συνεχίσει να διαιωρίζεται η πολιτική κυριαρχία πάνω στο περίφημο TINA (there is no alternative).

Ο Ούγγρος φιλόσοφος Γκέοργκ Λούκατς έγραφε κάπου για το πως μετασχηματίζεται ο σαδικός κυνικός εγωισμός της συνείδησης στη γλώσσα της καπιταλιστικής οικονομίας με αφορμή έναν παραλληλισμό των σεξουαλικών προτύπων του Μαρκίσιου Ντε Σαντ με τον ορισμό του γάμου στον Καντ. Νομίζω ότι δεν υπάρχει καλύτερη επιτομή αυτής της γλώσσας από τις συνθήκες, τα σύμφωνα και τις οδηγίες της ΕΕ. Από τη συνθήκη του Μάαστριχτ με τις ελευθερίες για το κεφάλαιο - σκλαβιά για τους λαούς, τα σχέδια Ευρωσυντάγματος, όπου ο άνθρωπος οριζόταν ως «μονάδα παραγωγής κέρδους» μέχρι το σύμφωνο για το Ευρώ και το δημοσιονομικό σύμφωνο η ΕΟΚ κι έπειτα ΕΕ ήταν, είναι και θα είναι ένα ιμπεριαλιστικό οικοδόμημα που δε μεταρρυθμίζεται, ανατρέπεται.

Ας γίνουμε συγκεκριμένοι. Σύμφωνα με το δημοσιονομικό σύμφωνο οι εθνικοί προϋπολογισμοί τίθενται υπό τον έλεγχο της ΕΕ πριν την κατάθεση τους στα εθνικά κοινοβούλια. Στις περιπτώσεις που το έλλειμμα υπερβαίνει το 0,5% του ΑΕΠ επιβάλλονται αυτόματα μέτρα «διόρθωσης», ενώ όταν το έλλειμμα είναι μεγαλύτερο από το 3% του ΑΕΠ έχουμε παραπομπή στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο κι επιβολή κυρώσεων, όπως πρόστιμα που μπορεί να φτάνουν στο 0,1% του ΑΕΠ. Όσον αφορά στο δημόσιο χρέος στις χώρες που ξεπερνάει το 60% του ΑΕΠ επιβάλλονται από την Κομισιόν και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο μνημόνια ώστε να μειώνεται κατά 1/20 ανά έτος. Αρκεί λοιπόν να σκεφτεί κανείς ότι στο τέλος του 2013 το δημόσιο χρέος της Ελλάδας διαμορφώθηκε στο 175,7% του ΑΕΠ, για να καταλάβει τι μέλλει γενέσθαι.

Ρωτάμε λοιπόν ξανά αλλάζοντας ελαφρώς το ερώτημα. Μπορούμε να ζήσουμε χωρίς λιτότητα συνεχίζοντας την αποπληρωμή του χρέους; Η απάντηση για κάθε εχέφρονα άνθρωπο είναι πως δε μπορούμε. Μέσα στη δίνη της κρίσης, το δίλημμα επιστρέφει όπως το είχε διατυπώσει ο Νίκος Μπελογιάννης στο μεσοπόλεμο: «Ή τα τοκοχρεολύσια ή το ψωμί του λαού;» Το χρέος μετά και τις τελευταίες συμφωνίες είναι πλέον κυρίως προς την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ). Τι είναι όμως η ΕΚΤ; Το διοικητικό συμβούλιο της λειτουργεί με όρους απόλυτης μυστικότητας, τα πρακτικά των συνεδριάσεων τους δε δημοσιεύονται - κυριολεκτικά - ποτέ, τα μέλη του ΔΣ της δε λογοδοτούν σε κανέναν, ενώ οι αρχηγοί κρατών δεν έχουν καν συμβουλευτική γνώμη. Η εκχώρηση όλο και περισσότερων αρμοδιοτήτων στην ΕΚΤ και προφανώς η εκχώρηση του δικαιώματος άσκησης νομισματικής πολιτικής γίνεται με την «πίστη ότι η ΕΚΤ λειτουργεί με γνώμονα το κοινό συμφέρον της Ευρωζώνης» (sic)!

Όσο κυνική και αστεία ακούγεται η παραπάνω πίστη, άλλο τόσο ανεδαφική είναι η πίστη ότι η Τρόικα θα αποδεχθεί να μπει ένα τέλος στη λιτότητα και τα μνημόνια μέσω μιας καλής και σκληρής διαπραγματεύσεως μιας ενδεχόμενης κυβέρνησης με κορμό το ΣΥΡΙΖΑ με τους εταίρους. Ας έχουμε εικόνα με ποιους πάμε να τα βάλουμε, όχι για να τους φοβηθούμε, αλλά για να λάβουμε τα μέτρα μας. Ποια είναι η Τρόικα; Το ΔΝΤ με τα προγράμματα δομικής προσαρμογής (structural adjustment), η ΕΚΤ, η πιο αδίστακτη, αντιδημοκρατική γραβατωμένη αλητεία του χρηματοπιστωτικού συστήματος, κομμένη και ραμμένη στα μέτρα του γερμανικού κεφαλαίου, και το ιμπεριαλιστικό - υπό την κυριαρχία σήμερα του γερμανικού κεφαλαίου - οικοδόμημα της ΕΕ. Δε μπορεί να υπάρξει απαλλαγή από το εθνικό μνημόνιο χωρίς απαλλαγή από το πανευρωπαϊκό μνημόνιο. Και δε μπορεί να υπάρξει τέτοια απαλλαγή αν δε σπάσουμε τα δεσμά με διπλή έξοδο από Ευρωζώνη και ΕΕ. Όποιος-α ονειρεύεται ότι θα καταργήσει μνημόνια, θα κάνει ανυπακοή στο δημοσιονομικό σύμφωνο και θα σταματήσει την αποπληρωμή του

χρέους, ενώ ταυτόχρονα θα συνεχίζεται απρόσκοπτα το σύστημα χρηματοδοτήσεων της ΕΕ κι όλα μέλι γάλα ξεχνάει μια ιδιαίτερα επίκαιρη ρήση του Γκράμσι: «Στην πολιτική μπορεί κανείς να μιλήσει για επιφύλαξη, όχι για κοροϊδία με την ταπεινή έννοια που πολλοί σκέφτονται: το να λέμε την αλήθεια στη μαζική πολιτική είναι οπωσδήποτε μια πολιτική αναγκαιότητα.» Αυτή η αντίφαση διαπερνά το ΣΥΡΙΖΑ που όλο και περισσότερο φαίνεται να οδεύει σε μια ενσωμάτωση τύπου ΑΚΕΛ.

2. Μπορούμε να ζήσουμε χωρίς λιτότητα έξω από την Ευρωζώνη και την ΕΕ;

Καταρχήν, πρέπει να δούμε ποια είναι σήμερα η βασική αστική στρατηγική. Η ελληνική αστική τάξη είναι πλήρως προσδεμένη στο άρμα του Ευρώ και της ΕΕ. Ο Σαμαράς δεν άφησε περιθώριο αμφιβολιών όταν στο ταξίδι του στις ΗΠΑ αναδιατύπωσε τη θεωρία των δύο άκρων, θέτοντας ως στόχο, μετά τις συλλήψεις των στελεχών της εγκληματικής συμμορίας της Χρυσής Αυγής, τη συντριβή του άλλου άκρου που μιλάει για έξοδο από την ΕΕ και το ΝΑΤΟ. Υπ' αυτή την έννοια, η έξοδος από την Ευρωζώνη και την ΕΕ είναι κόμβος συμπύκνωσης των αντιθέσεων και κρίσιμο πεδίο αντιπαράθεσης με την αστική τάξη και τις επιλογές της. Για το λόγο αυτό η προσέγγιση του ΚΚΕ είναι λανθασμένη, καθώς υποτιμά ντε φάκτο το «χωρίς Ευρώ και έξω απ' την ΕΕ» όταν αυτά παραπέμπονται στις καλένδες και δεν αποτελούν άμεσους στόχους πάλης.

Η αποδέσμευση απ' τους ιμπεριαλιστικούς οργανισμούς αποτελεί όρο για την ανάκτηση της λαϊκής κυριαρχίας ενάντια στην ΕΕ και τις πολυεθνικές και πρώτα και κύρια για την ανάκτηση του δικαιώματος άσκησης νομισματικής πολιτικής. Αποτελεί μια ταξική πολιτική γιατί δημιουργεί καλύτερους όρους για την εργαζόμενη πλειοψηφία ενάντια στην εγχώρια αστική τάξη. Η ελληνική αστική τάξη ακόμη και σήμερα που πλήττεται από το βάθεμα της ανισοτιμίας της σχέσης Ελλάδας - ΕΕ δε μπορεί να δει οποιοδήποτε σχέδιο εκτός ΕΕ, μεταξύ άλλων γιατί η ΕΕ αποτελεί ασπίδα για τη διαιώνιση της πολιτικής της κυριαρχίας. Η αποδέσμευση βέβαια από το βραχνά του Ευρώ και της ΕΕ είναι αναγκαία αλλά όχι ικανή συνθήκη για την απάντηση στα οξύτατα προβλήματα του καιρού μας. Δε μπορούμε να αντιλαμβανόμαστε την ανατροπή έξω από τα πλαίσια μιας σύγκρουσης, όπου το κεφάλαιο θα χάσει πλούτο, ιδιοκτησία και εξουσία. Η κατάργηση των μνημονίων και της δανειακής σύμβασης, η παύση πληρωμών - διαγραφή του χρέους, η εθνικοποίηση των τραπεζών και η ανεξάρτητη οικονομική πολιτική μπορεί να σηματοδοτήσει άμεσα αυξήσεις στους μισθούς, κοινωνικές παροχές και γενναίο πρόγραμμα δημοσίων επενδύσεων για την αντιμετώπιση της ανεργίας. Η ουσιαστική επίταξη του παραγωγικού ιστού μέσα από πρόγραμμα εκτεταμένων εθνικοποιήσεων και ο εργατικός έλεγχος απαντούν στα άμεσα προβλήματα με πολύ πιο ρεαλιστικό τρόπο απ' ότι η αιώνια αναμονή των επενδυτών και της «υγιούς επιχειρηματικότητας». Ο δρόμος δε θα είναι εύκολος, αλλά η διεξοδος είναι εφικτή και η επιλογή στα χέρια του λαού με μια ανώτερη δημοκρατική συγκρότηση και όργανα επιβολής της θέλησης του.

3. Είναι η κοινωνική πλειοψηφία έτοιμη για μια τέτοια αλλαγή;

Με βάση τη σημερινή κατάσταση του εργατικού κινήματος και των ευρύτερων λαϊκών πρωτοβουλιών, θα έλεγε κανείς ίσως πως ονειροβατούμε εάν στοχεύουμε σε μια τέτοια λαϊκή αφύπνιση, μια τέτοια τομή υπέρβασης των χρόνιων αδυναμιών στη συγκρότηση της εργατικής τάξης και της αριστεράς. Αν όμως, δε βάλουμε όλες μας τις δυνάμεις σ' αυτή την κατεύθυνση, τότε το όποιο πολιτικό σχέδιο θα είναι σα ρόδα που γυρίζει στον αέρα. Είναι αλήθεια πως υπάρχει ένας ορισμένος φόβος στο λαϊκό κόσμο να προχωρήσουμε στα αχαρτογράφητα νερά μιας Ελλάδας χωρίς Ευρώ και έξω από την ΕΕ. Περισσότερο όμως φαίνεται να είναι η επίσημη αριστερά δέσμια των καπιταλιστικών μορφών σκέψης και του νόμου επανάληψης των φαινομένων ανίκανη να σκεφτεί έξω απ' τα συνηθισμένα πλαίσια. «Ποιος μπορεί να φανταστεί και να προβλέψει τις άμεσες συνέπειες που θα προκαλέσει η εμφάνιση στο χώρο της ιστορικής καταστροφής και δημιουργίας του ατέλειωτου πλήθους όλων εκείνων που σήμερα δεν έχουν ούτε θέληση

ούτε ισχύ;» ρωτούσε ο Γκράμσι σ' ένα γραπτό του.

Σήμερα, στην Ευρώπη έχουμε αντιφατικές απαντήσεις σ' αυτό το ερώτημα. Οι μάζες είναι ικανές για το καλύτερο και το χειρότερο. Η Βοσνία και η Ουκρανία μαρτυρούν αντίστοιχα τη μία και την άλλη εκδοχή των εξελίξεων. Η κατάσταση είναι αντιφατική. Η όξυνση των ενδοϊμπεριαλιστικών αντιθέσεων οδηγεί την ΕΕ να «ποντάρει» στο φασιστικό κόμμα για να εξυπηρετήσει τα συμφέροντά της στην Ουκρανία. Την ίδια στιγμή, η ασφυκτική και αντιδημοκρατική κυριαρχία του γερμανικού κεφαλαίου στην ΕΕ οδηγεί τμήματα του γαλλικού κεφαλαίου να βλέπουν δρόμους πέρα από το Ευρώ, θέση που εκπροσωπείται πολιτικά από τη γαλλική ακροδεξιά. Πέρα όμως από τις επιμέρους αντιθέσεις, εμφανίζεται σε όλη την Ευρώπη μια αμφισβήτηση της καπιταλιστικής ολοκλήρωσης από πλευράς των λαϊκών τάξεων και το κύριο ζητούμενο είναι αν θα βρει πολιτική έκφραση σε μια σύγχρονη, αντικαπιταλιστική και αντιιμπεριαλιστική διεθνιστική προοπτική ή αν θα ενσωματωθεί στον ακροδεξιό λαϊκισμό. Η μία ή η άλλη εξέλιξη δε θα είναι αποτέλεσμα του αυθορμητισμού των μαζών, αλλά συνειδητής παρέμβασης και η αριστερά ανάλογα με τις θέσεις και τη δράση της έχει ευθύνη για τις εξελίξεις και θα κριθεί πολύ αυστηρά.

Δημοσιεύθηκε στο περιοδικό ΑΝΑΙΡΕΣΕΙΣ, 25.4.2014